

> Retouradres Postbus 20901 2500 EX Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

T 070-456 0000
F 070-456 1111

Uw kenmerk:

2025Z01823/2025D04290

Ons kenmerk:

IENW/BSK-2025/31636

Bijlage(n)

1

Datum 4 februari 2025
Betreft Civiël-militaire integratie luchtverkeersdienstverlening

Geachte voorzitter,

De Kamer heeft gevraagd om een schriftelijke reactie op het artikel 'Veiligheid luchtruim zeer ernstig in gedrang door mislukte fusie militaire en civiele luchtverkeersleiding' (Parool en AD, 1 februari 2025¹). In deze brief wordt ingegaan op de situatie binnen de civiele luchtverkeersdienstverlening en de status van het integratieproject.

Allereerst dient te worden benadrukt dat de veiligheid van het luchtruim niet in gedrang is. Zowel de civiele als militaire luchtverkeersleiding voldoen aan de strenge eisen van toezichthouders om die veiligheid te borgen.

Het geschetste beeld in het krantenartikel dat de luchtvaartveiligheid in gedrang is wordt niet herkend. Zowel de civiele als militaire luchtverkeersleiding staan onder streng toezicht van de Inspectie Luchtvaart en Transport (ILT) en de Militaire Luchtvaart Autoriteit (MLA). Beide toezichthouders hebben geen signalen dat de luchtvaartveiligheid in Nederland niet op orde zou zijn. Ook de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) bevestigt dat de veiligheid van het civiele luchtruim is gegarandeerd.

De integratie van civiele en militaire luchtverkeersleiding is een complex proces met als doel tot een flexibeler invulling van de luchtverkeersleiding in Nederland te komen. Het is juist daarom dat dit proces vraagt om grote zorgvuldigheid. En dat dit meer tijd kost dan in het begin werd verwacht. Hierover hebben de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Defensie het Parlement eerder geïnformeerd². De integratie is niet mislukt.

¹ [Veiligheid Nederlands luchtruim 'zeer ernstig in het gedrang' door mislukte fusie militaire en civiele luchtverkeersleiding | Het Parool](#)

² Infrastructuur en Waterstaat Verzamelbrief Luchtvaart - Tweede Kamer, vergaderjaar 2022-2023, 31 936, nr. 1085 7
Defensienota 2022 - Eerste Kamer 2023-2024 36124, nr 46

Met de integratie krijgen de militairen het aanbod om Defensie te verlaten en om als civiele medewerker in dienst te komen bij LVNL. Hiervoor gelden de CAO-voorwaarden van LVNL. Voorwaarde is dat zij wel aan de civiele breveteisen voldoen waarmee ze civiel verkeer mogen afhandelen. Civiele medewerkers krijgen een aanvullende opleiding om militair verkeer te mogen begeleiden.

**Ministerie van
Infrastructuur en
Waterstaat**

Ons kenmerk:

IENW/BSK-2025/31636

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het ministerie van Defensie, en LVNL en CLSK werken samen hard aan goede en veilige overgang naar één integraal civiel-militair luchtruim. Er wordt nu al intensief samengewerkt tussen LVNL en het Commando Luchtstrijdkrachten (CLSK, de militaire luchtverkeersleiding).

Wanneer meer bekend is over een nieuwe integratiedatum zullen wij de Kamer hierover informeren.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT,

Barry Madlener

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Gijs Tuinman